

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
"Географія Одещини"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90; залікових модулів - 2; змістовних модулів - 2
Семестр, Рік	5 / 3
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Красеха Єрофей Никифорович; доктор біологічних наук, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний телефон	0963708480
Е-mail:	erkraseha@gmail.com
Робоче місце	Кабінет біогеографії і географії ґрунтів, кім.103
Консультації	очні консультації: середа з 14.00-15.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

e-mail: erkraseha@gmail.com

телефон: 0963708480

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є географічна оболонка Одещини і степової зони в цілому, її компоненти: тектоніка і геологічна будова, палеоландшафти голоцену, умови формування рельєфу території і сучасні його особливості, клімат регіону, гідрографічна мережа і лимани Причорномор'я, особливості формування лесів як ґрунтоутворних порід і ґрунти Одещини. Екологічні і економічні проблеми.

Пререквізити курсу: для вивчення дисципліни Географія Одещини студент повинен засвоїти знання за програми наступних навчальних дисциплін: «Основи фізичної географії», «Геологія загальна та історична», «Метеорологія і кліматологія», «Геоморфологія», «Ґрунтознавство і географія ґрунтів». Є навчальною дисципліною вибіркового циклу в системі географічних дисциплін.

Мета курсу – формування у студентів знання про фізичну географію Одещини, особливості історії розвитку регіону, клімату, гідрографії, рослинного і ґрунтового покриву території, представлення про основні екологічні і економічні проблеми одеського регіону.

Завдання курсу – сформувані у студентів сучасне уявлення про географічне середовище Одещини, історію розвитку регіону в голоцені, особливості формування ґрунтоутворних порід і ґрунтового покриву, гідрографію території, клімат, рослинність, проблеми охорони навколишнього середовища і організацію природних резерватів, економічні проблеми регіону.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію формування території Одещини, особливості тектоніки і геологічної будови; кліматичні особливості регіону;

- сучасні теорії походження лесів і лесоподібних суглинків як ґрунтоутворних порід;

- географічні особливості розповсюдження ґрунтів, їх типову і підтипову належність, властивості, проблеми охорони; ретроспективну характеристику рослинності і її сучасний стан;

- схеми ґрунтово-географічного і ландшафтного районування регіону;
- екологічні проблеми регіону і проблеми охорони живих організмів і їх угруповань;
- економічні проблеми регіону;

вміти:

- оцінити природний потенціал Одещини в цілому і для окремих галузей господарства;
- скласти біогеографічний опис території за наявними літературними і фондовими джерелами;
- провести первинне флористичне обстеження території, вміти зібрати гербарій і визначити систематичну належність рослин за визначниками;
- провести польове дослідження території з проблем щодо охорони живих організмів і біоценозів, ґрунтів, скласти звіт з екологічної ситуації в районі досліджень.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (26 год.), семінарських (14 год.) та лабораторних занять (8), організації самостійної роботи студентів (42 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовний модуль 1. Фізична географія Одещини

Тема 1. Вступ. Історія формування території області.

Тема 2. Тектоніка і геологія регіону, палеоландшафти голоцену, походження лесів і ґрунтоутворних порід степової зони, трансгресії і регресії Чорного моря.

Тема 3. Клімат та гідрографія Одещини.

Тема 4. Ґрунтові ресурси Одещини.

Тема 5. Рослинний покрив і тваринний світ області.

Тема 6. Природні резервати області. Туристично-рекреаційний потенціал.

Змістовний модуль 2. Екологічні та економічні проблеми.

Тема 7. Екологічні проблеми області.

Тема 8. Економічні проблеми області.

Рекомендована література

1. Дніпровський екологічний коридор. — Київ: Wetlands International Black Sea Programme, 2008. — 340 с.

2. Докучаев В. В. Наши степи прежде и теперь. — М.: Сельхозгиз, 1936. — 117 с.

3. Дубина Д. В., Вакаренко Л. П., Устименко П. М. Екомережа південної Бессарабії // Чорноморський ботанічний журнал. — 2007. — Том 3. — Вип. № 2. — С. 70–87.

4. Екомережа Азово-Чорноморського природного коридору / Під ред. Л. Д. Проценка. — К.: Хімджест, 2012. — 60 с.

5. Золотун В. П. Изменение почвенного покрова юга Украины за последние 50–45 веков в пределах современной подзоны южных черноземов. — Тр. Кишинев. с.-х. ин-та, 1974, т. 125;

6. Клімат і рельєф Одеської області. Історія заселення Одещини. – <http://ukrssr.com.ua/odeska/klimat-i-relyef-odeskoji-oblasti-istoriya-zaselennya-odeshhini>
7. Костюшин В., Куземко А., Онищенко В., Чорна Г., Тарашук С., Деркач О., Мішта А., Ворона Е., Матвеев М., Возний Ю., Куцоконь Ю., Кардаш С., Василюк А., Коломіцев Г., Новак В., Тарасенко М., Козак М. Південно-Бузький меридіональний екологічний коридор: стислий огляд біорізноманіття та найцінніші території. — Чорноморська програма Верландс Інтернешнл — Київ, 2007. — 92 с
8. Красеха Є. Н. Ґрунтоутворення під степовою рослинністю: до історії питання // Вісник Одеського національного університету. Т.14. Випуск 7. Географічні та геологічні науки. — 2009. — С. 275–283.
9. Красеха Є. Н. Степознавство як міждисциплінарний напрямок в науці / Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Серія: Географічні та геологічні науки. Том 22, випуск 2(31). — 2017. — С. 76–89.
10. Красеха Є.Н. Чинники ґрунтоутворення (співавтор: Позняк С.П.) – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франко, 2007. – 400 с.
11. Молочна ріка - диво природи. - Мелітополь, 2002. – 100 с.
12. Мальцев В. І., Зуб Л. М., Карпова Г. О., Костюшин В. А., Титар В. М., Мішта А. В., Некрасова О. Д. Водно-болотні угіддя Дніпровського екологічного коридору. — К: Недержавна наукова установа Інститут екології ІНЕКО, Карадазький природний заповідник НАН України, 2010. — 142 с.
13. Мордкович В. Г. Степные экосистемы / В. Г. Мордкович ; отв. ред. И. Э. Смелянский. — 2-е изд. испр. и доп. — Новосибирск: Академическое издательство «Гео», 2014. — 170 с.
14. Національний атлас України / гол. ред. Л. Г. Руденко. – Київ : ДНВП «Картографія», 2002. – 440 с.
15. Одеський регіон: природа, населення, господарство: Навчальний посібник / О.Г. Топчієв та ін. – Одеса: Астропринт, 2003. – 184 с.
16. Орошаемые черноземы. М., 1989. 240 с.
17. Орошение на Одессине. – Одесса, 1992
18. Патица В. П., Соломаха В. А., Бурда Р. І. та ін. Перспективи використання, збереження та відтворення агробіорізноманіття в Україні. — К.: Хімджест, 2003. — 256 с.
19. Позняк С. П. Орошаемые черноземы юго-запада Украины. — Львов: ВНТЛ, 1997. — 239 с.
20. Попова О. М. Природно-заповідний фонд Одеської області в системі фізико-географічного районування України і шляхи його оптимізації / О. М. Попова // Вісник Одеського національного університету. Серія : Географічні та геологічні науки. - 2017. - Т. 22, Вип. 2. - С. 29-47. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
21. Растительный мир. Серия: Природа Украинской ССР. — К.: Наукова думка, 1985.
22. Розбудова екомережі України / ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко. — К.: 1999. — 127 с.
23. Сокало Д. И. Роль трудов Г. И. Танфильева в разрешении проблемы происхождения степной растительности // Труды Одесского госуд. уни-та им. И. И. Мечникова, т. 152. Серия геолог. и географ. наук, выпуск 9 (посвящается Г. И. Танфильеву). — Одесса, 1962. — С. 89–93.
24. Степи України: матеріали до історії заселення та освоєння. Том 1. Автор-укладач Красеха Є. Н. – Одеса: Астропринт, 2015. — 640 с.
25. Степи України: матеріали до історії колонізації краю Російською імперією. Том 2. Автор-укладач Красеха Є. Н. – Одеса: Астропринт, 2015. — 304 с.
26. Степи України; проблеми охорони та збереження ландшафтного і біологічного різноманіття. Том 3. Автор-укладач Красеха Є. Н. – Одеса: Астропринт, 2019. — 740 с.
27. Український степ: вчора, сьогодні, завтра: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pryroda.in.ua/step/nasha-step-vchera-segodnya-zavtra>.
28. Хімко Р. В., Мережко О. І., Бабко Р. В. / Малі річки — дослідження, охорона, відновлення. — К.: Інститут екології. — 2003. — 380 с.

29. Чорноземи масивів зрошення Одещини. Біланчин Я. М., Красеха Є. Н. та ін. : монографія / За науковою редакцією д. біол. наук, проф. Є. Н. Красеха та к. геогр. наук, доц. Я. М. Біланчина. — Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018. — 146 с.

30. Шуйский Ю. Д., Выхованец Г. В. Природа Причерноморских лиманов : [монографія] Одеса : Астропринт, 2011. 276 с.

31. Яцик А. В. Екологічна ситуація в Україні і шляхи її поліпшення. К.: Оріяни, 2003. — 84 с.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль						Модульний контроль (ЛЗ, СЗ)		Сума балів	
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	100
10	10	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит. Іспит складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для заліку (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота студентів

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.